

Фіяско

Мадридської Конференції

1980 - 1981

U K R A I N I C A E X I L I A N A

No. 9

M A D R I D F I A S C O

1980 - 1981

Obtainable at

U.N.G.E Center - Dim UNR,

1211 - 68th Ave.

PHILADELPHIA, Pa. 19126, USA

ЩОБ БУЛО ЯСНО:
У СПРАВІ «ЛЮДСЬКИХ ПРАВ»

/Голос фахівця/

Заходами Канадської Ради Поневолених Європейських Народів відбувся дня 7. X. 1980 в Оттавській Публічній Бібліотеці виклад проф. В. С. Тернопольського, члена Комітету ООН для Людських Прав у Нью-Йорку й канадського Комісаря Людських Прав в Оттаві, на тему «Канада й Міжнародний Захист Людських Прав». Представлений Головою Ради Поневолених Європейських Народів п. М. Світухою, проф. Тернопольський дав вичерпний образ міжнародно-правних декларацій, конвенцій і угод у справі оборони людських прав. Публічна опінія й моральний настик мають — на думку проф. Тернопольського — значний вплив на справу індивідуальних «прав людини», хоч вони легально не зобов'язують до нічого дані держави. Якщо йдеться про одиниці, то найбільш успішною, як досі, була т. зв. «дипломатична протекція» поодиноких членів чужих місій і представництв. Коли ж іде про «кінцевий Гельсінський акт», то він має радіше декларативний, ніж правно-зобов'язуючий характер: підписання його в 1975 р. не було міжнародною угодою, конвенцією, чи «конвентом» і тому покликання на нього має більш морально-припадковий, чим правно-зобов'язливий характер. Автор доповіді подав багато деталей про роллю Канади на міжнародному форумі захисту людських прав й назвав декілька міжнародних агенцій, в тому й неурядову «Амнесті дженерал», що виконують важливі функції в цій ділянці.

Після доповіді проф. Тарнопольського відбулася довша дискусія, в якій крім неукраїнців приймали участь пп. Ст. Яворський, Яр. Рудницький від ДЦ УНР. Цей останній підкреслив вагу азилу й політичного захисту екзильних дипломатичних представників у різних країнах: «азиль і екзиль» мають уже стару міжнародню традицію й — на жаль — досі науково не опрацьовані власне зі становища групових і індивідуальних людських прав. Крім цього проф. Рудницький видвигнув справу дисидентських груп із-перед 1975 р., що змагалися за здійснення конституційних прав у поодиноких країнах сх. Європи; після 1975 р. більш актуальною виявилася боротьба за здійснення «Гельсінських нарад», хоч вони — як зазначив проф. Тарнопольський — не мають міжнародно-правних зобов'язливих провізій. Тому всякі конференції типу Мадриду в 1980 р. є тільки пропагандивним мірянням сил і морального натиску на правопорушні держави, а не правноєфективним засобом покращання стану людських прав у індивідуальній і колективній площині.

*

Керуючися переконанням, що Мадридська конференція 1980/81 не змінить докорінно Гельсінкської декларації з 1975 р. й матиме характер "пропагандивного міряння сил" Уряд Української Народньої Республіки в екзилі обмежився до спільної акції з іншими поневоленими народами й у висліді переслано:

Звернення Паризького Бльоку

ДО ДЕРЖАВ ЗАХОДУ НА КОНФЕРЕНЦІЇ В МАДРИДІ

з 10.XI.1980.

Ліга Визволення народів ССРСР— Паризький бльок 10-го листопада 1980 р.; звернувся до всіх західних учасників Конференції в Мадриді з коротким меморандумом, що його підписали президент Ліги Микола Ливицький і секретар Алі Акіш. У зверненні згадується про меморандум Ліги до західних учасників Конференції у справі Безпеки і Співпраці в Європі в Гельсінкі з 25 липня 1975 р., і переповідає його зміст. Меморандум до конференції в Мадриді кінчається такими словами: „Сьогодні ми стверджуємо, що протягом останніх 5-ти років ситуація в Сов. Союзі не тільки не поліпшилась, а навпаки погіршилася. Переслідування, арешти й депортації до концентраційних таборів продовжуються ще з більшою жорстокістю. Наші народи під тоталітарним режимом Сов. Союзу позбавлені людських і національних прав. З уваги на це ми закликаємо всі уряди вільного світу

|| підтримувати справу людських і національних прав наших народів". В меморандумі вичислені національні центри, що входять до Паризького Бльоку, а саме: Вірменія, Азербайджан, Білорусь, Крим, Грузія, Ідель-Урал (Татари-Башкірія), Північний Кавказ, Туркестан, Україна.

/ Для пригадки:

Меморандум
із 25.VII.1975, на яке покликується
повище звернення "Паризького Бльоку",
мало такий зміст

Високоповажані Панове,

Ми вважаємо за свій обов'язок — від імені об'єднаних в Лізі для Визволення Народів ССРСР-Паризький Блок-національних Центрів Вірменії, Азербайджану, Білорусії, Криму, Грузії, Ідель-Уралу, Північного Кавказу, Туркестану і України — ще раз перестерегти уряди держав Заходу перед незмінною експансивною політикою Москви. Завершення Конференції для Безпеки і Співпраці в Європі потрібне для ССРСР лише для того, щоб під покришкою укладених домовлень здійснювати далі агресивні пляни супроти вільного світу.

Ми також підкреслюємо той факт, що наші народи далі борються проти тоталітарно-колоніального режиму в ССРСР за відновлення своїх підкорених Москвою незалежних демократичних держав. Тільки справедливе розв'язання проблем усіх поневолених Москвою націй — включаючи сюди також впровадження неіснуючих серед них прав людини і прав народів на національно-дер-

жавне самовизначення — може спричинитися до встановлення тривалого миру в світі.

З правдивою пошаною

За Президію Ліги:

Микола Ливицький
Президент

Алі Акіш
Секретар

Не вважаючи на цю та й інші остороги з 1975 р., прикінцевий акт - декларацію про Безпеку й Співпрацю в Гельсінках прийнято представниками 35 держав й цим закріплено домінацію ССРСР не тільки на терені окупованих країн /України, Білоруси, балтійських народів, Чехословаччини, Мадярщини тощо/, але дано Москві можливість поширювати її під гаслом оборони людських прав на нові терени безпосередніми мілітарними діями /напр. у Афганістані/, чи посередніми /напр. в Анголі/.

Мадридська конференція - як це слушно підкреслено в "Зверненні Паризького Бльоку" з 10.XI.1980 - мала б "підтримувати справу людських і національних прав" поневолених Москвою народів, іншими словами уневажнити постанови прикінцевого Гельсінкського акту-декларації й раз на завжди покінчити з московським міжнародним блахманом.

"Пропатандивне міряння сил"
 у Мадридї включало пресконфе-
 ренції, прийняття й вчинчнї де-
 монстрації АБН і ОУН/р. Вони
 знайшли свій відгомін у пресі,
 телевізїї й радіо. Якшо йде про-
 сульт справи, то вони їдїсно по-
 кривалися з попереднїм становищем
 ПП УНР в світлї з "Паризьким бр."

Дрослав Стецько заатакував і від-
 кинув цїлість Гельсінських угод,
 як чергову затїю Москви для за-
 безпечення інтегральности кордо-
 нів своїх імперських завоювань,
 а в тому ж Українї. Також ОУН і
 АБН недоволено закликали уря-
 ди держав вільного свїту, які під-
 писали Гельсінські угоди уневаж-
 нити свою участь у такому про-
 цесї політичного обману, а нато-
 мість дати піддержку поневоленим
 Росїєю народам у їхнїх змаганнях
 за державну самостійність, як єди-
 но можливий шлях до здійсненна
 людських прав і соціальної спра-
 ведливости для вия подвійних членів
 цих народів і для нації в цїлостї.
 Цї політично-визвольнї позиції
 ясно виложєні в меморіялах ОУН
 і АБН до урядів держав, запере-

В пропатандивнїй акції взяли у-
 часть члєни АБН і ОУН/р під ке-
 руванням Яробава Стецька. Як по-
 дав Шлях Перемоги ч. 17/1981:

Крім акції ПП УНР в світлї з
 "Паризьким бр" з українсь-
 кого боку велися паралельнї дії
 в Мадридї, що йшли в двох напря-
 мах: 1/ пропатандивному й 6/звужено-
 "мінімалїстичному".

Інтервенції на захист УКЦ в Україні.

"Українська Католицька Церква у Вільному Світі, яка є невід'ємною частиною матірної Української Католицької Церкви в Україні, вирішила на своєму першому звичайному Синоді, що відбувався в днях від 25 листопада до 2 грудня 1980 року в Римі, вислати одного з Владик Синоду на Гельсінську Конференцію в Мадриді 1980-81 із дорученням стрінати там представників головних державних делегацій та вимагати від них, щоб вони в своїх інтервенціях домагались від Советського Союзу в імені Міжнародної Деклярації Прав Людини й останнього Акту Гельсінської Конференції, респектувати всі ці права людини та заперестати переслідувати Українську Католицьку Церкву. Синод поручив цю відповідальну місію Митрополитові Максимові."

Згідно з тією постановою Синоду, Митрополит Максим виїхав до Мадриду й там у часі свого побуту, від 4-го до 10-го грудня, зміг відвідати найперше голову Папської делегації на цій конференції — Архиеп. Сільвіс Люоні, а там особисто стрінати 8 і 9 грудня Голів 7-ох державних делегацій та представити їм трагічне положення Української Католицької Церкви на землях України.

Звужено-мінімалістичний характер Світового Конгресу Вільних Українців у Мадриді виявився яскраво

в 4-ох офіційних вимогах СКВУ, в справі яких західні держави мали б інтервеновати перед «урядом ССРСР»; 1) Звільнення з тюрем членів Української Гесінської Групи та речників людських прав, 2) припинення ув'язнень у психотюрмах; 3) припинення нелегальної заборони і переслідування Українських Церков, і 4) право на злуку родин і право на еміграцію з ССРСР. Справи самостійності й державності України автори цих 4-ох офіційних вимог СКВУ не згадали ані одним словом. Тим самим речники СКВУ у Мадриді мінімілізували (дехто говорить, що з «тактичних» мотивів) боротьбу усіх патріотів в Україні, які недвозначно і відкрито в обличчі ворога стоять на позиціях самостійності і державності.

(Ш. П. І. с.)

Інший приклад:

На пресовій конференції 20-го листопада пані Христина Ісаїв і д-р Ніна Строката-Караванська інформували присутніх журналістів про жорстокий засуд Василя Стуса та повідомили про суд над українською діячкою в Одесі Ганною Михайленко.

В світі повищих акцій становище Уряду й ДЦ УНРеспубліки в екзилі виявилось правильне: на ширшій міжнародній плятформі "Паризького бльоку" зайняти принципове становище в Мадриді на "державне самовизнання".

Цього вимагає не тільки ек-
зильний Уряд. В „Інформаційному бюле-
тені” Української Гельсінкської
Групи (ч.4) у статті Юрія Литвина чи-
таємо:

„Українська правозахисна група за
своїми принципами має... захищати
права нації на свій самобутній роз-
виток, без чого не можна вести ус-
пішну боротьбу за свободу соціальну
та особисту”.

В Ме-
морандумі Української Гельсінкської
Групи з осені 1979-го року пишеться
так:

„Ми кровно зацікавлені в упорядку-
ванні життя в нашій країні і в усьому
світі, в самовизначенні всіх народів,
у перемозі законів, які гарантували
б максимальні права людині”.

●

“... Верховне керівниц-
тво Советського Союзу, яке
по суті є політичним пред-
ставництвом Росії і здійс-
нює російську національну
політику, веде систематич-
ний наступ на національні
інтереси не-російських на-
родів”...

*Юрій Бадзьо, філолог, по-
літв'язень Москви. Із За-
яви до Верх. Совета СССР,
1979 р.*

●

“Глянь на моє чоло, Ро-
сіє! Ти побачиш терновий
вінець. Так, результат бага-
товікової спілки наших на-
родів — Голгота України, —

окраденої, замученої, оббрі-
ханої, розп'ятої. Не поспі-
шай лютувати, Росіє! За-
думайся і згадай минуле.
Твоє духове падіння і наша
ганьба почались у той день,
коли ми, не розпізнавши га-
длючого духу московських
тиранів, відкрили Золоті
Ворота"...

Із твору - звернення "*Тер-
новий вінець України*",
1979 р. — Олесь Бердни-
ка, письменника, члена,
потім — після арешту М.
Руденка — голови Укр.
Громадської Групи Спри-
яння Гельсінських Угод.
(Засуджений Москвою в
Кисві 21. 3. 1979 р. на 6
років).

“...Десятки мільйонів
жертв у тюрмах і концтабо-
рах дають право Об'єдна-
ним Націям називати сьо-
годні Російську імперію ду-
шогубкою народів і советсь-
кий більшовизм — їхнім ка-
том”.

Студент *Іван Гель*, політ-
в'язень Москви — із його
“Звернення до Об'єднаних
Націй”.

“Росія завжди була тюр-
мою народів” — *Богдан Реб-
рик* (з листа закордон). —
11. 1981. Л. П.

"...Посмертна реабілітація мільйонів розстріляних і замордованих у концтаборах, у тім числі й тих українців, що завзято допомагали російським шовіністам обернути договір від 27. 12. 1922 року про створення Союзу Республік на просту формальність, і знову перетворили Україну в колонію Росії".

Із Заяви до Верховного Совету Укр. ССР у 1980 р. *Левка Лук'яненка* та *Олекси Тихого*, засуджених Москвою на 10 років кожного (Члени Київської Гельсінської Групи).

"Колонія Росії" :
УРСР -

Як бачимо, це не утопія, це дійсність, яка збувається в Україні Симоненка, Чорновола, Сверстюка, Руденка, Стуса, Осадчого, Караванського, Шумука, Калиндів Ірини й Ігоря, Сенія Ірини, Шабатури, Бердника і цілого ряду невичислених, які "караються, але не каються".

- * -

Наслідки конференції

Як було передбачено, крім "пропагандивного міряння сил", Мадридська конференція не принесла ніяких позитивних наслідків. Це торкається передусім СРСР і йому підлеглих країн. Як було офіційно підкреслено в московських Известиях,

«Советський Союз не зробить жадних поступок в площині внутрішньої політики, а саме в площині прав людини во ім'я відпущення і постанов конференції про безпеку і співпрацю в Європі».

А про повернення "колективних прав" — суверенності України й інших поневолених народів у СРСР немає мови взагалі. Немає теж надій і на скасування постанов прикінцевого акту Гельсінкської конференції з 1975 р., що дають Москві "моральне покриття" на непорушність загарбаних територій /"статус кво"/ й на безprawство у внутрішніх справах "соціалістичних країн".

Серед таких обставин екзильному Урядові УНРеспубліки не залишалося нічого іншого, як одверто ствердити повне фіяско Мадридської конференції, на яку витрачено /теж і з українського боку/ неспівмірно великі суми, що їх можна було скерувати на далеко важливіші й поважніші справи.

Щоб одначе справа не пішла в забуття, Голова Уряду УНР при найближчій нагоді, а саме перебуваючи на території Еспанії з початком квітня 1981, висловив своє становище в цій справі на адресу прем'єра міністрів дост. Соте́льо в Мадриді:

UKRAINIAN NATIONAL
Government in Exile

Dr. J. B. RUDNYCKYJ
Chargé d'affaires

Ph. (514) 484-3096
(613) 225-4447
(613) 225-5574

Уряд
УНРеспубліки
в екзилі

Right Honorable
Leopoldo Salvo Sotelo,
Prime Minister of Spain
in Madrid.

Tenerife,
April 4, 1981.

Dear Sir,

As foreseen and predicted, the Madrid Conference on Security and Cooperation in Europe was - because of Soviet-Russian and Soviet inclined "non-aligned" nations' presence - a full fiasco. It is only to be regretted that the respectable and otherwise politically mature Government of Spain allowed and provided facilities for such an international spectacle.

As long as Ukraine and other subjugated nations in Eastern Europe are under Soviet-Russian yoke, so long there will be no respect for human, and particularly for national, rights in that part of the World.

Caveant consules!

Yours sincerely,

J. B. Rudnyckyj

U K R A I N I C A E X I L I A N A

A Series of the INSTITUTE OF EXILE STUDIES of
UKRAINIAN MOHYLO-MAZEPIAN ACADEMY OF SCIENCES.

Editor-in-Chief: J.B. RUDNYCKYJ.

- No. 1 - A Provisional Constitution of the Ukrainian Government in Exile of 1979 (two editions: 1979 & 1981).
- No. 2 - Memoranda of the Ukrainian National Government in Exile Released on the 60th Anniversary of Its Existence 1920-1980.
- No. 3 - Ukrainian National/Democratic Republic's Governments in Ukraine and in Exile - A Preliminary Register (1917-1980).
- No. 4 - Declaration of the Ukrainian and Polish Governments in Exile of 1979 (published in 1980).
- No. 5 - Profiles of Ukrainian Statesmen in Exile by Ol'ha Woycenko.
- No. 6 - Scholarship and Politics (1981).
- No. 7 - Ukrainian Exile Idiolect by J.B. Rudnyckyj (1981)
- No. 8 - Setting Things Straight with Internal Renegades (1981).
- No. 9 - Madrid Fiasco of 1980-1981.
- No. 10 - Marking the 60th Exile Anniversary (1981).

Further issues in preparation.

Obtainable at

UMMAN 1211 - 68th ave. Philadelphia

Pa. 19126 USA